

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma : 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma : 41-24)

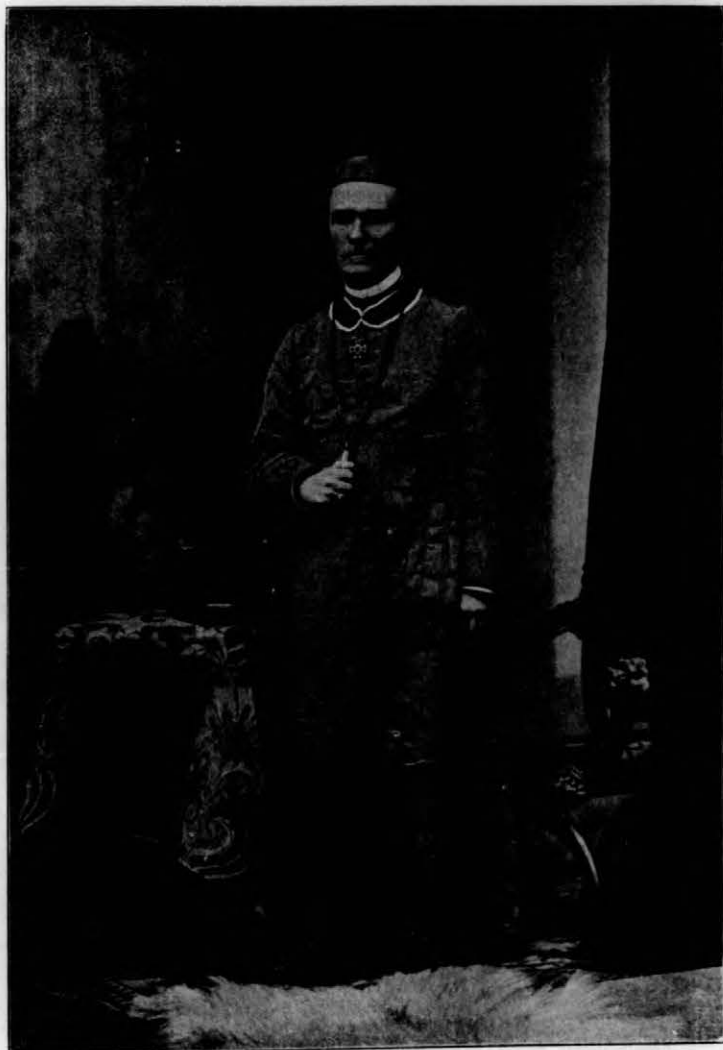
TARTALOM: Firczak Gyula. (Arczképpel.) — A kongrua. III.: *Petronius*. — Földi vigasz: *Avar*. — Akáczfák a templomdombon: *Lampérth Géza*. — Erzsébet királyné emlékezete: *Pakots József*. — Komédiák. A szaktudós: *Lucián*. — Irodalom és művészet: *Ör*. — Csernekhegy legendája: *Molnár S. Emil*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

FIRCZÁK GYULA.

A nagy emberek élete hasonlít a jó könyvhöz, bárhol üjtük is föl, szép, nemes tanításokkal találkozunk. Nálunk, ahol a művelődésnek, a haladásnak nincs olyan századokra kiterjedő multja, mint más nemzeteknél, ahol tehát az erkölcsi, tudományos, művészeti, irodalmi és társadalmi tanításoknak pergamenre írott és nemzeti közkinccset képező hatalmas könyvtára nincs, sokszorosán tanulságos elmerülni a kiváló nemzeti elmék, irányító vezéregyéniségek életének szemléletébe. Mert hogy úgy mondjuk, ez élő könyvekből közvetlenül szólnak hozzánk azok a tanulságok, amelyeket a még szerény magyar tudomány és irodalom nem foglalt testamentumba.

A magyar főpapság annál a kiváltságos helyzetnél fogva, amely őt a lelki vezéret élére állítja, a nemzet társadalmába mindig nagy, magasrendű szerepet töltött be. A magyar főpapok nemcsak a hívek főpásztorai voltak ebben a hazában, hanem a nemzet vezérei is. A nemzeti história legszebb lapjain ott ragyognak a magyar főpapok nevei is. Hála adassék a gondviselésnek, hogy ennek a szegény, sok csapást átélt nemzetnek olyan lelki vezéreket adott, akik nemcsak a templomküszöbön belül vették gondozásukba a lelki javakat, hanem a társadalmi törekvések, czélok, tudományos fejlődés és civilizatórius haladás küzdelmeiben is a harcosok élére álltak.

A magyar főpapságnak ez irányban egyik legáldozatkészebb, legfáradhatatlanabb és legzseniálisabb tagja *Firczak Gyula* munkácsi görög katolikus püspök. Az ő főpásztori élete, amely most eljutott 70-ik évéhez, ragyogó érintkezési pontokat mutat a



Firczak Gyula, munkács-egyházmezei püspök.

magyar nemzeti és társadalmi törekvések minden mozzanatával. Az a lelkeség, nemes áldozatkészség, fáradhatatlanság, amelyvel Firczak nemzeti és társadalmi eszményekért küzdött és küzd, kivételes vezérévé avatja őt a magyar társadalomnak. Egy ilyen életnek nem lehetnek határkövei, mert az ilyen élet örökkévaló. Egy pillanata sem a mulandóságé, mert e pillanatok tartalma: a gondolatok, az eszmék, a célok, amelyeket a lélek termelhetetlenül, mint maga a lélek. Azonban az ilyen kimért határok közé nem szorítható, magasrendű életnek is vannak mozzanata, amelyeket az elmélyedő, szemlélődő ember sietve rögzít meg. Így a magyar egyházi és világi társadalmat a nemes főpap előtt megállásra kényszeríti most az az esemény, hogy Firczak Gyula püspök az elmúlt napokban töltötte be életének hetvenedik évét. Hát lehetséges ez?

Egy kicsit nehezen képzelhető el, hogy a munkácsi egyházmegye püspöke már 70 éves volna. Ez a nagy energiájú, rendkívüli munkaképességű és oly fiatalnak tetsző lángoló lelkű főpap! Ime, egy ilyen egyszerű dátum, egy pusztán évszám milyen tanulságokkal szolgál. A folytonos, lankadatlan, nemes küzdelmek tüzeiben e kiváló főpásztor lelke örök fiatalnak edződött meg s mi, akik ismerjük, szeretjük őt, akik hódolva hajtjuk meg fejünket az ő egyéni magasrendűsége előtt, csodálkozunk azon, hogy már hetven éves.

Az ember a maga gondolataival mindig az arányokat, a viszonylatokat keresi. Ez a kutató elme tulajdonsága. És ha e hetven év mesgyéjéről visszapillantunk a hét decennium távolba vesző útvonalára, egy egész kortörténet perspektívája nyílik meg előttünk. Látjuk Firczak Gyulát résztvenni a nemzet kulturális harcaiban, nemzeti küzdelmeiben. A gondviselés az egyházi és világi vezetés különböző állomásaira és öröhelyeire állította őt,

Mint főpásztor, a maga egyházi világának új, díszes kereteket emelt. Egyházi kormányzatába belevitte a maga jótékony, szerető lelkének áldásos szellemét. Egyházmegyéjében leányárvaházat létesített, reformálta a tanügyet. Jótékonyágával sok ezer szenvedő könyvét törölte le. Adományai nemcsak egyházmegyéjében enyhíthették a szűkölködők földi nyomorúságát, de nem volt egyáltalán olyan kérdés, a melyet az ország bármely részéből küldtek is hozzá, hogy ne teljesítette volna. Kiterjeszkedni az ő egyházmegyei működésének minden részletére nem tudnánk. Egy ilyen gazdag életet nem lehet inventáriumba szedni.

Főpásztorasága alatt hazafias örületének minden egyes felmerülő alkalommal gyönyörű jeleit adta. Egy körlevelében, a mely 1893-ban jelent meg, elrendelte a magyar nyelvnek kötelező tanítását az elemi iskolákban. Az egész ország szeretettel zárta akkor szívébe Munkács főpapját, a ki épen ez intézkedésével kapcsolatban mondta e klasszikus szépségű szavakat:

— Ifjúságom ama korszakától, a melyben már érettebb felfogással kezdtem elmélkedni az emberiségnek boldogsága, haladásának előfeltételeiről, két eszme iránt tudok őszintén lelkesedni: a vallásosság az egyik, mely nélkül nincs üdv a földön túl, a hasszeretet a másik, a mely nélkül nincs üdv a földön. . .

És a nagy ember ez evangéliumába tartozik gyönyörű küzdelme is a magyar liturgiáért. 1900. évi novemberi körlevelét a magyar oltári nyelv érdekében bocsátotta ki. A magyar liturgiáért való küzdelmekének előkészítő intézkedései között látjuk egy rendeletét a melylyel a még idegen görög és szláv nyelveken levő némely, a liturgiához tartozó szertartási könyveknek magyarra való fordítását rendelte el.

— *Előttem a magyar liturgia olyan cél, melyet nemcsak el-, de meg is akarok érn!* — *mondotta egyszer.*

Nagy kijelentés ez, bátor harci kiáltás, mely nem ismer halasztást, felfüggesztést, vagy megalkuvást.

Az egyházi élet keretén kívül, nagy társadalmi feladatok megvalósításáért harcolt. Így a hegyvidéki akcióra úgyszólván ő adta meg az impulzust.

Mint országgyűlési képviselő a szegény felvidéki nép szószólója volt az ország házában s ennek volt köszönhető, hogy a kormány figyelmé a ruthén nép felé fordult és megindult a legnemesebb mentőakció, a melynek jegyében mult ki a XIX. és született meg a XX. század. A nép társadalmi, nemzeti, erkölcsi és anyagi érdekeinek apostola lett e mozgalom megindításával.

A kiváló főpap életének sok kiemelkedő mozzanata közül még csak a fővárosi hitközséggel való szoros szellemi kapcsolatát emeljük ki. Képviselő korában stóla és párbér nélküli paróchusa volt a fővárosi görög katolikusoknak. — Az ő útmutatása nyomán alakult meg a magyar-görög katolikusok egyesülete, a melynek aztán védnöke lett.

Most, hogy a lánglelkű főpap megfutott útjának egy földi mesgyéjéhez, a hetvenedik életévhez jutott el, gazdag életének gyönyörű tanításai megihletik a lelkünket, s mikor az egyház, a nemzet, a társadalom érdekében kívánjuk, hogy lelke tüzes fiatalságával, szellemének frissességével még nagyon sokáig legyen vezére a magyar törekvéseknek, igaz szeretettel és hódolattal köszöntjük csöndes jubileumán.



A kongrua.

— Interview egy «nemzeti titok»-ról. —

Irtá: **Petronius.**

III.

A nagy nemzeti titkot mai napig sem sikerült megtudnom. Horánszky csak annyit mondott egri látogatása után, hogy most a dolog más fordulatot vett.

Uj eszme merült ugyanis fel, hogy t. i. a kongrua-kérdés az autonómiával hozassék kapcsolatba: vagy úgy, hogy a közös hajóba csak a hercegprímás joghatósága alatt álló görög katolikusok vétessenek fel, vagy pedig úgy, hogy az erdélyi részek úgy az autonómia, mint a kongrua tekintetében kivételes elbánásban részesüljenek.

Nagy ambícióm levé volna ezt az egészes eszmét melynek keletkezésére talán az én benyújtott indítványom is befolyással lehetett, akár az egyik, akár a másik irányban tölem te'hetőleg előmozdítani. De idő közben történt valami, ami nem ugyan ambíciomat, de cselekvési képességemet vagy — ha szabad így mondanom — befolyásomat teljesen megszibbasztotta.

Az történt, hogy azok a bizonyos új honfoglalók vagy honmentők, a kiket mindenki ép oly jól ismer, mint magam, — alaposan leleplezték országos bizottságunkat. Kisütötték, hogy mi pusztán hazafias fontosságból és stréberségből foglalkozunk a magyar liturgiával, mert czimekre, kitüntetésekre, előmenetekre, sőt horrendum dictu, az ő vizeik zavarásával még némi nemű honfoglalásra (értsd: képviselői mandátumokra) is aspirálunk, a min természetesen (!) az otthoniak annyira megbotránkoztak, hogy egyszerűen kitagadtak bennünket.

Hiányzott tehát a hátterem, a mely nélkül pedig természetesen működni lehetetlen. Ez okból nem volt többé módomban ezt a szép eszmét támogatni, sőt még azt sem sikerült kifürkészni, hogy halva született-e vagy pedig csak később halt meg, s milyen halállal?

A főrendiházi tag úr ki volt fáradva, mire végéhez ért előadásának. Nekem az volt az impressio, hogy alaposan megfejtette azt, amit kívántam: hogy t. i. a kongrua-kérdés rendezésének nehézsége inkább Balázsfalván, mint Egerben van. Mégis hiányokat fedeztem fel beszédében s azért megkoczkáztattam azt a kérdést, hogy mi történt a kongrua-bizottság elé terjesztett indítványával s hogy mi az hát a mire papjaink a jelen stádiumban számíthatnak? Ezekre a kérdésekre a következőleg válaszolt:

Horánszky azt a tanácsot adta, hogy ne bocsássam tárgyalásra indítványomat, mert az abban kifejtett elveket nem szabad kitenni a leszavaztatás veszélyének. Megfogadtam tanácsát, sőt látva, hogy használni már úgy sem tudok, kiléptem a kongrua-bizottságból. Igaz, hogy később az új kultuszminiszter — Berzeviczy Albert — kívánságára visszavontam kilépésemet, de ezt mind csak udvariaságból tettem s egyszerű formáságnak tekintettem.

Az információk teljessége miatt különben még megjegyzem, hogy időközben úgy a görög kath. parochiák szabályozására, mint az egyházi főjavadalmasok jövedelmi bevallásainak megvizsgálására kiküldött albizottságok befejezték munkájukat, az előbbi természetesen azzal a negatív eredménnyel, hogy a gör. kath. parochiák rendezéséről mindaddig nem lehet szó, míg ez a szabályozás novelláris törvényhozási úton a ref. és görögkeleti lelkészetre is elrendeltetni nem fog. Hátra van még a megegyezés és királyi és nemzeti kőzt arra nézve, hogy a közös kongruateherből mennyit viseljen az állam s mennyit a főjavadalmasok? De éppen ez az, ami a legnehezebb, mert ennél dülőre kell jutni a balázsfalvi egyházkerületi kongrua ügyének is.

Ami pedig a másik kérdést illeti, valószínűnek tartom, hogy a jelenlegi kultuszminiszter, gróf Apponyi, vissza fog térni azon új eszmére, melyről Horánszkytól értesültem. Különben pedig azt hiszem, hogy püspökünk a helyzetből igen helyesen levonták a tanulságot. A kongrua-kiegészítési szükséglet minden egyes parochiára meg van állapítva s püspökeink ügyességétől függ, hogy hány csak állami segély formájában is, de mindenki megkapja a maga illetményét. Alkalmam volt Vályi püspök úrral beszélni s ő következőleg nyilatkozott előttem:

Én — úgymond — nem fektetek túlságosan nagy súlyt arra, hogy papjaim a latin szertartásuakkal egyenlő feltételek alatt kapják meg a kongrua-kiegészítést.

Firczak püspök úrral újabban nem beszéltem erről a tárgyról, de látom, hogy ő is helyes úton jár, mikor egyfelől a párbér állami megváltását sürgeti, másfelől pedig a papi özvegyek és árvák alapja számára is állami segílyt kér. A coelibatus elve úgy is kizárja, hogy a kongrua-bizottság figyelemmel lehessen papjaink nős voltára. Ha nem félnék a félremagyarázástól, hajlandó volnék javasolni, hogy az egyházi segílyezés kérdésében a reformátusokkal igyekezzük egy hajóba jutni, kizorítva onnan a görög keletieket, kik magyarság dolgában úgysem vehetik fel velünk a versenyt.

Még csak az izai és lucskai esetekről óhajtok néhány szót mondani, — így fejezte be a főrendiházi tag előadását.

Sajnos, hogy ezeknek az eseteknek éppen a mi egyházmegyéinkben kellett előfordulniuk. Nem irhatom ezt prófétai tehetségem javára, mert én inkább az oláhokra gondoltam, mikor a schizma megújulásának veszélyét prognostikáltam. Úgy látom azonban, hogy ott a nemzetiségi szolidaritás egyelőre kiegyenlítette a hitágazati ellentéteket, de kétlem, hogy ez a helyzet állandó maradhatna, mert ma a földi életet az anyagi érdekek irányítják.

Az izai eset különben némi halvány világot vetett arra a nemzeti titokra is, melyet nem voltam képes megfejtetni. Az a drasztikus mód ugyanis, amelylyel hatósá-

gunk a szegény félrevezetett izai néppel elbántak, arra mutat, hogy az egyházi Unio tekintélyét és értékét — habár kissé elkésve — már az előző kormányok is elismerték. Biztos vagyok, hogy azt ezentúl nem kell féltetni államférfiainktól, mert okulhattak Amerikába kivándorolt véreink megkísértéseiből.

Ha tehát volt is valami a «nemzeti titok»-ban, azt futólagos és felületes eltévedésnél többnek minősíteni nem volna igazságos. Mert igaz ugyan, hogy az egyházi Uniot dynasztikus érdekekből Bécs közvetítette, de az mégsem képez dariusi ajándékot s csak tőlünk függ, hogy e kincset felismerjük és a magyar nemzet javára értékesítsük.



Földi vigasz.

Felhő, oly nagy, sohse támad:
Hogy örökké borongjon.
Nincs oly sötét, nehéz bánat:
Hogy széjjel ne oszoljon.

Felhő, amely el nem szállhat,
Megered és leszakad,
Szív, mely enyhet nem találhat,
Fájdalmában meghasad.

Aztán szépen mindenképpen
Csend, nyugalom, béke lesz.
A fő vigasz itt az éppen:
Hogy mindennek vége lesz!

Avar.



Akáczfák a templomban.

Írta: Lampérth Géza.

I.

Kisfalva.

... ott fenn jártam anyámmal; megvizsgáltattam az orvosokkal. Kerestelek, sajnálom, hogy nem találta ottthon: nagyon szerettem volna veled beszélni.

Megfogytam s kissé sápadt lett az arcom színe, köhögttem is, hogy hazajöttem vakációra. Egyrészt azért is jöttem haza. Már föliratkoztam volt remánensnek — a kollegium nagy könyvtárát rendezik az idén — s két tanítványom is lett volna a nyáron. Össze-vissza vagy száz forintot jelent ez: nagy kincs nekem, tudod. De édes anyám azt mondta, hogy az egészségem még ennél is nagyobb. Ó okos és jó asszony, hajoltam szavára.

A tudós professzor urak, szokásuk szerint, óvatos előrelátással azt mondták ugyan: hogy még jókor jöttünk, a baj nem komoly és így tovább, ami szegény anyámnak nagy elégtétel és megnyugvás — hisz tudod, milyennek az édes anyák — de én érzem, hogy nincs semmi bajom. Egészségesebb vagyok, mint valaha. Most kezdődik csak az én életem. Új élet, barátom, új világ! Már határozottam. Szakítottam pályámmal. Ez nem élet, nem jövő. Vagy az, vagy semmi! ... Csak a kezdet, csak az ne volna olyan nehéz; sehol semmi kapaszkodó. Mit tanácsolsz? ...

II.

Budapest.

... mondták, hogy kerestél, de jó, hogy nem találtál. Nagyon keserű voltam akkor és mogorva. Nem is volt ottthon maradásom. Valami jókedvű leánytársaság — a nővérem barátnői — mulatozott nálunk; pajkos csevegésük, csengő kacagásuk kihallatszott a szalónból

szobámba. Bosszantott nagyon. A tavasz volt itt, a mag-
 érlelő nyár édes testvére, a virágok kikelet. Illat, madár-
 dal, verőfény — élet... Én meg lombhullató, vigasz
 nélkül való szürke őszből jöttem épen, a halál tornáczá-
 ból — a kórházból. A Rókusból.

... Te, mikor eljöttél azelőtt a zordon épület előtt,
 nem csapott egyszerre valami hideg dőbenés a szívedbe?

Nem hallottad gyötörő, égető fájdalmak felsíró jaj-
 szavát? Nem láttad magad előtt magasratörő vágyak,
 szép remények, édes álmok rutul letarolt mezejét?...
 De hogy is kérdezhetek ilyet tőled, persze nem.

Te — világos — csak a műsák vidám hajlékát
 láttad ott a kórházzal szemben te csak lelkesült tapsok
 riadását hallottad, rajongó lelked előtt csak koszorú lebe-
 gett, virág, szerelem, dicsőség. Mert ez immár a te minden
 törekvésed, ez életed egyetlen célja, szíved, lelked egyei-
 len álma. Vagy ez, mint szilárd elhatározással írod, vagy
 semmi.

Szívemben pedig — a mint leveled letéve, elgon-
 dolkozom — együgyű kis dalocska, már-már elfelejtett
 méla akkordja csendül meg im újra. Hittel, rajongással,
 szeretettel telt ifju lélek kicsordulása ez s olyan tisztán,
 olyan édesen csilingel, mint odehaza a kis falusi szent-
 egyház harangja vasárnap délelőtt...

Szalmafödélű kis hajlékról szól, mely fehérre meszelt
 csipkés tűzfalával, zöld zsalugáteres két ablakával, — miben
 muskálói virágzik és pelargónia — bólnigató akác-fák
 közül mosolyog a templomdombról le a falura. Ott,
 abban a csendes, áldott hajlékban élni becsülésben, sze-
 retetben; egyszerű emberek ájtatos lelkét buzgó imádság
 szárnyán az Úr számolyához égbe emelni, tanítani a
 tudatlant; vigasztalni a kárvallottakat: mi édes lesz, óh
 mi szép! Ezt add megérnem, erre segíts, Istenem!...

Ez im, a dal.

A ki írta, egy úton indult veled, a te szerény, nyugal-
 mas kis gyalogutadon és az Úr szőléjébe igyekezett
 színtén. A hit, a szeretet, a lemondás szelid csillagfénye
 vezette s egy öregasszony, az édes anyja áldása kísérte.

Közel a célhoz — az Úr megpróbálja az ő szol-
 gát — elvesztette hű kísérőjét. Ekkor egyszerre elfordult
 az ég szelid csillagától s letért a választott ösvényről.
 Valami földi láng, színesebb, ígézőbb, csábítóbb, mint
 amaz — a színpad, a koszorú, a hír, szerelem, dicsőség
 lidérczénye lobbant fel a távolban — az után indult.

Mi más az út, mely afféle vezet. Lärmás, zajos:
 poros egyik helyen, sáros másutt. Virágok itt-ott, ha
 segítyezik, azok nem a te ösvényed egyszerű, szerény
 tisztá, édes illatú vadvirágai. Buja növényű, mérges virá-
 gok azok, csak messziről szépek, közelről undorító a
 színik és gyilkos az illatuk.

És azon nem karonfogva ballagnak szelídlelkű vándor-
 ok — testvérek az Úrban — szeretettel egymás mellett.
 Vad tolongás van ott és örült hajsza. Célhoz csak az
 ér, ki a pártfogás gyorskocsijára kap és sokan önértetük,
 becsületük, lelkük árán vállalják meg rá a jegyet... Az én
 vándorom nem váltoitá meg. Hogy el ne gázolják, —
 mert az is megesik — kiállt az útfélre s ifju izmainak
 duzzadó erejével, rajongó, dicsőségszomjas lelkének lobogó
 lángjával, emésztő lázával ott az árokparion futott örült
 versenyt a többivel. Persze, hogy nem bírta soká, persze,
 hogy elmaradt.

Lába megingott, szemei homályosodtak, a lidércz-
 fény eltűnt s ő kimerülten, összetörve süppedt az ingo-
 ványba...

A vén könyörület döcögött arra rozoga szekere-
 vel, fölszedte s ott állott meg vele ama zord, mogorva
 épület előtt.

Véletlen játéka tisztán, de éppen az nap látogattam
 meg utóljára, mikor te itt jártál.

Még volt annyi ereje, hogy felült ágyában, az ablak
 felé fordult, mely a színházra néz, beesett, fénytelen
 szemében vad harag lángja lobbant föl hirtelen s hosszú
 csontujjaival megfenyegette ott szemközt azt a kaczer,
 büszke palotát.

... Dobogó szívvel te talán éppen akkor álltal meg
 előtte s akkor csüggyött rajt áhitattal tekinteted...

Aztán visszahanyatlott párnájára s szagattott, sut-
 togó hangon annak az együgyű édes kis dalnak strófáit
 tördelte: áldott hajlék... akác-fák... a templomdombon...

Én mindezt tudom, láttam. Tanácsom felől ezek után
 úgy-e nem vagy kétségben? Rám különben ne hallgass;
 még van időd, míg a kollégium hívó csengője megszólal:
 kérdezd meg addig naponként szívedet s azt az okos, jó
 asszonyt — édes anyádat...



Erzsébet királyné emlékezete.

Írta: **Pakots József.**

Nyolcz esztendeje annak, hogy Európa legszabadabb
 földén, Svájcban, amely a modern kor humánus eszméi-
 nek sugallatára eltörölte a halálbüntetést, meggyilkolták a
 legnemesebb földi asszonyt, aki a XIX. században élt.

1898. szeptember 10 én oltotta ki egy Luccheni nevű
 örvöngő tőre e magasztos asszonyt életet s azóta könyező
 gyászszal emlékezik a nemzet egykori királynéjára, akinek
 élete maga volt a vértanúság s akit még halálában is
 elkísért a nagy lelkek megpróbáltatása.

A genfi rettenetes gyilkosságba belevonaglott az
 egész megriadt világ szíve, de legjobban mi éreztük az
 ütést, amelyet az anarchista-tör okozott. Mert azon a
 szomorú, bágyadt őszi napon lehullott a mi fejünk koró-
 nája...

Rettenő volt a megriadásunk. Mikor a szüksézü
 táviratok ideges rövidséggel adták tudtunkra a szörnyű
 eseményt, az egész országban mint egy lélekig ható jaj-
 kiáltás tört ki az elkeseredés és a bánat szava. S mintha
 megannyi halotti lárva meredt volna egymásra, úgy néz-
 tetünk egymást és idegen volt előttünk a hangunk, a tekint-
 tünk, tulajdon magunk. A lelket-szívet megrázó, nagy
 katasztrófák gondolatsüketítő hatása alatt szokott az meg-
 történni, hogy az ember nem ismer önmagára és mikor
 mardosó fájdalomában belevágja körmeit a tulajdon kar-
 jába, értelmetlenül kérdezi: «Én vagyok-e én?»

Nyolcz év múlt el a rettenetes nap óta s a mi fáj-
 dalmunk még ott repdes, kóvályog nyugtalanul a királyi
 asszony sírja körül. Az ő lelke volt a mi vágyaink,
 reményseink, álmunk fehér hajója s az elmerült
 hajó fölött ott czikáznak, mint jágató sirályok, a mi
 gyászos gondolataink. Soha nemzet még olyan egyértelmű
 gyászszal nem állott körül fejedelmi ravatalt, mint ezét a
 jóságos, áldásos életű asszonyét.

De sokat is veszett benne a magyar nemzet. Ez a
 szeretettel eltelten idegen asszonyi lélek, akit sorsa közénk
 vetett; az ő finom lelkének rezonanciájával felfogta a
 magyar nemzet meg nem értett szívének minden dobba-
 nását, annyi gyöngédséggel, megértéssel hajolt le hoz-
 zánk, hogy lehetetlenség volt lába elé nem borulni. És a
 kárstalan, a nagy magányos nemzet, aki Európa népei
 közt soha a rokonszenvnek, a szeretetnek népeket össze-
 forrasztó erejét nem érezte, a hála gyönyörűségével, a
 szeretet és hódolat áradásával borult a gyöngéd királyi
 asszony lábái elé és pátronájának, nagysasszonyának fogadta
 őt. A nemzet e meghódolásában kétségtelenül megnyilat-
 kozott a magyarnak a női nem iránt mindenkor viseltet-
 tett hagyományos lovagiasága, az érületnek ama nemes
 romantícizmusa, amely a magyar urakat egy pozsonyi

országgyűlésen vérük és életük telajánlására bírtak szintén egy királyi asszonnyal szemben.

Erzsébet királynénak és a magyar nemzetnek kölcsönös rokonszenvéből nemes lelki frigy származott, amely hivatva volt arra, hogy eloszlasson sok keserűséget, amely a nemzet lelke mélyén sok szomorú multbeli emlék hatása alatt meggyülemlt. A nemzetek életében mindig szükség van az illúzióra. A nemzet élete az egy ember élete és rettenetes volna leélni napjainkat úgy, hogy be ne aranyozza törekvéseinket, álmunkat és magát a valóságot is az illuzó könnyű arany köde. A magyar nemzet. Erzsébet királyné jóságos lelkének fénykörébe jutva, abban a boldog illúzióban ringatta magát, hogy ime, eljött a megértések ideje. És csakugyan, ha volt itt megértés, ha volt itt közeledés, mindig a nagy királyi asszony szerető közbenjárásának köszönhetette azt a nemzet. Ezért áldott nekünk Erzsébet királyné emlékezete.

Szeptember őszének szélid verőfénye esztendőről esztendőre a legsötétebb bánatot hozza nekünk. Emlékezésünkbe idézi azt a rettenetes napot, amikor számunkra idelent, a földön meghalt a Szeret. Mi, szeretetlen, nagy, magányos nép sirassuk meg újra és százszor az egyetlen, aki bennünket szeretett . . .

KOMÉDIÁK

A szaktudós.

Széplaki Gerzson, a minisztérium segédosztályfőnökétől, kit mindnyájan ügyes, ravasz kópénak ösmerünk, hallottam a következő társadalmi praktikát:

— Tudjátok, mondotta Széplaki, hogy milyen nehezen boldogul az ember az első években. A fizetés csekély, a hitel korlátolt, de az igények legalább is normálisak. Megvallom, akkor is szerettem jól élni és elegánsan öltözködni. Az a kis pénz, mit hazulról segélyképpen kaptam, szédítő gyorsasággal fogyott el. . . Rájöttem, hogy minduntalan becsapnak. . . Kihasználják tudatlanságomat s mindent drágán sóznak a nyakamba.

Ez felbőszített. . . S ez egyszer a harag, az indulat, mely rendszerint rosz tanácsadó, pompás ötletet termelt. Itt egy pillanatra megállott Gerzson és gondolkozni látszott, azután vontatottan jegyezte meg:

— Tudjátok, eleinte, mikor születik, minden ötlet épnek, pompásnak látszik, de a gyakorlatban. . .

— Mi volt az ötlet? — tudakoltuk.

— Az, mondotta Gerzson, hogy ahová mentem, szaktudósnak adtam ki magamat. Olyan embernek, aki azt a szakmát pikkauf ösmeri. Például, ha elmentem kalapot vásárolni, körülnéztem a boltban és így szóltam:

— Egész olyan, mint a boldogult papám üzlete. . .

A kalaposmester kíváncsian kérdezte:

— Ah, az ön papájának kalaposüzlete volt?

— Igen, válaszoltam nagy hidegvérrel, én magam is kitanultam a mesterséget. . . Hat esztendeig dolgoztam benne. . .

Ezzel a hazugsággal legalább egy forintot profitáltam. A kalapos nem mert kísérletet tenni, hogy szaktudós kollégáját becsapja.

A rőföskekeskedésben ugyanezt tettem. Mindig a legjobb kelmét kaptam, csaknem gyári áron. A suszterboltban, mint végzett suszter jelentem meg, a fűszeresnél, mint kiérdemült fűszeressegéd, ki minden fogást ösmer.

Egyik fürdőhelyen elhittem a pinczerekkel, hogy a branzshoz tartozom. A legnagyobb flegmával jelentettem ki:

— Milyen szép idők voltak, mikor a «Vadászkürt»-ben szerviroztam. . .

Ezzel azt nyertem, hogy mindig friss ételt kaptam s a főpinczér soha egy krajczár borraivalót nem kért tőlem.

Mondhatom, folytatta Gerzson, hogy ezzel a módszerrel néhány száz forintot tudtam megtakarítani. És mégis felhagytam vele.

— Miért? — kérdezte.

— Mert egy alkalommal csunyán megjártam. Ákut gyomorhurutom volt ugyanis s az orvosom valami szert rendelt. Elmentem a patikába s a szokás hatalmánál fogva szoba elégyedtem a patikus-segéddelel. Nos, elhittem vele, hogy én is diplomás gyógyszerész vagyok. A fiú melegen szorongatta a kezemet.

— Nagyon örvendek, kedves kolléga, mondotta.

Aztán halkán hozzátette:

— Csodálom, hogy mint patikus, ezt az ostobaságot megcsináltatja. Van egy külföldi szer, prima, csalahatlan. . . Nem rég kaptuk. . . csodás eredményeket láttam. . . Majd adok önnek három dobozzal.

— Mi az ára? — kérdeztem.

A derék patikus méltatlankodva válaszolt:

— Csak nem fogadok el kollégától pénzt!

— Nos, fiúk, fejezte be Gerzson, ettől a három próba-doboztól majd felfordultam. . . Olyan beteg lettem, hogy négyszer egymásután kellett Karlsbadba menni. . . Mikor nagynehezen összeszedtem magamat, elhatároztam, hogy egyszer és mindenkorra feladom a mindentudást. . . Inkább balek leszek, mint szaktudós. . . Lucid.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Alexander Petőfi. Poet of the Hungarian war of independence. (Petőfi Sándor, a magyar függetlenségi harc költője.) Ezzel a címmel angol nyelvű tanulmány jelent meg Petőfiről. Írója *Yolland* Arthur B., lapunk kitűnő munkatársa, akinek «Byron házassága» című érdekes dolgozatát csak nemrég volt alkalmunk bemutatni olvasóinknak. Yolland születésére nézve angol ember, de itt él közöttünk, mint budapesti tanár és hazánkat második hazájaként szereti: nyelvünket tökéletesen megtanulta s nemes ambícióval, szívvel-lélekkel dolgozik azon, hogy a magyar irodalmat nagy britt nemzetével megismeresse és megkedveltesse. Most megjelent szép tanulmányában Petőfit mutatja be kristályosan tiszta, hű világításban Byron hazájának, ahol eddig leginkább csak Sir John Bowring németből fordított életrajza után ismerték Petőfi életét és költészetét. Yolland megírja a Petőfi rövidre foglalt, de azért alapos életrajzát az eredeti magyar források alapján, szeretettel ismerteti és méltatja költészetét és annak hatását. Több költeményét mesteri fordításban illeszti a tanulmány keretébe. Yolland e becses munkáját annál nagyobb örömmel üdvözlöljük, mert tudjuk — amit különben előszavában is jelez — hogy szerzője nem áll meg a megkezdett úton, hanem folytatni fogja ez irányú munkásságát s Petőfi után irodalmunk többi jeleseit is bemutatja az angol közönségnek. Ezzel a munkájával bizonyította e szép feladathoz méltó talentumát és hivatottságát, meleg érdeklődésünk és rokonszenvünk kíséri további működését. A Franklin-Társulat által díszesen kiállított füzetet Petőfi képmása díszíti.

Akáczelevek. Ezzel a címmel egy vaskos kötetet adott ki *Hollós* József Sopronban. A cím jöleső falusias zamattal csendül felénk, a könyv vidékről jött, azt hittük, hogy egészséges, üde hangon szól bele szerzője a mai sablonos tárcaáradatba. Sajnos, csak itt-amott csillan fel a harmincz s egynehány tárcaiban valami üdőbb szín, a vidéki életből ellesett egy-egy jó megfigyelés, de ez is csakhamar belevész az elkoptatott sablon-történetek szürkeségébe. Ahol a maga útján igyekeznék járni a szerző, ott meg rendszerint cserben hagyja a józisése és a megkezdett virágos gyalogösvényről hirtelen a poros országútra kanyarodik. Ha nagyobb önkritika és írói felelősség szabna útirányt tollának, talán kevesebbet, de több sikerrel dolgozhatna.

Faragó József. Egy többre, szebbre hivatott művészpálya ért kora véget Faragó József halálával, melyről e héten jött szomorú híradás idegen földről, Berlin városából. Faragó még aránylag fiatal ember volt, 1866-ban született s néhány évvel ezelőtt országosan ismert és népszerű volt neve mesteri technikával megrajzolt, pompás, kissé fanyar és száraz szatírával tele torzképei révén, melyeket legelőkelőbb elclapjaink közölték hétről-hétre. Faragónak nagy tehetségénél azonban szertelenül nagyobb volt ambíciója s ennek kielégítésére szűknek érezte hazáját. Elhagyta a honi földet, melyből sikereinek első szép virágai sarjadtak s előbb Münchenbe, majd Berlinbe költözött, a nagy Németországban keresvén teret szertelen ambíciójának. A várt sikere helyett ám csalódások fogadták az idegenben s tehetsége, ambíciója hervadásáról jöttek csak a szomorú hírek. Most megjött a legutolsó, a legszomorúbb. Tragikus sorsán, melyet súlyos lelki meghuszonlás előzött meg, nem keresve okait, azt a mély meghatottságot érezzük, mint a mikor magasra törő sudár fát roppant derékon ketté hirtelen a zivatart.

Magyar művész a pápánál. Megemlékeztünk már arról, hogy *Tury Gyula* festőművészünk nagyszabású képben örökítette meg azt a fényes sarándoklatot, melyet az 1900. évben Dessewffy Sándor csanádi püspök vezetett Velenczébe Szent Gellért ereklyéihez a San Giorgio Maggiore templomba. Ezen a képen X. Pius pápa is látható, aki az időben — Giuseppe Sario néven — még egyszerű velencezi patriarcha volt és aligha gondolt arra, hogy valaha kedves márkterti palazzóját a Vatikánnal fogja felcserélni. *Tury Gyula* a napokban mutatta be művét a pápának, aki a magyar művészt és feleségét külön kihallgatáson fogadta a trónteremben s a kép egyik reprodukciójára emléklül sajátkezűleg írta rá gratulációját.

Kossuth-szobor Dobsinán. Gömörvármegye első Kossuth-szobra, *Horvai János* műve, készen áll Dobsina város főterén. Szeptember hó folyamán lesz az emlékmű ünnepélyes leleplezése, melyen Kossuth Ferencz kereskedelmiügyi miniszter is megjelenik, aki ez alkalommal Andrássy Dénes gróf vendége lesz.

Útmutató néprajzi muzeumok szervezésére. Írta *Bátky Zsigmond dr.* A muzeumok és könyvtárak országos felügyelősége megbízásából írta meg *Bátky Zsigmond*, jeles fiatal etnografusunk a fenti címet viselő kézi könyvét, melyben a néprajzi muzeumok szervezésének és be rendezésének elveit, a gyűjtés módját s a néprajzi tárgyak muzeumi elrendezését, kezelését, preparálását tárgyalja nagy szakértelemmel, világos, minden nagyképműködéstől mentes egyszerű, könnyen érthető modorban. A hatalmas, 20 ívre terjedő és számos rajzzal díszített könyv a muzeumok főfelügyelőségének kiadásában jelent meg és nagy hasznára lesz a vidéki muzeumok vezetőinek, valamint mindazoknak, akik néprajzi tárgyak gyűjtésével foglalkoznak.

Őszi kiállítások. A felvidéki vándorkiállítás anyaga már együtt van a Múcsarnokban, s a szakbizottságok most végzik a képek és szobrok megbírálását. A kiválasztott műtárgyakat legközelebb útnak indítják Egerbe, ahol szeptember 20-án nyitja meg a kiállítást *Apponyi Albert* gróf kultuszminiszter. A Nemzeti Szalonban szeptember 10-én nyílik meg a *Kacziány Ödön* képeiből rendezett kiállítás. — A Könyves Kálmán-Részvénytársaság újjáalakított helyiségeiben pedig *Kézdí-Kovács László* műveiből rendez kollektív kiállítást, amelyen e népszerű, kedvelt művészünk legujabb képei is ki lesznek állítva.

Zenés előadások a Nemzeti Színházban. Érdekes előadásokat tervez ez évre a Nemzeti Színház igazgatósága, amennyiben több klasszikus darabot szándékozik színre hozni zenekísérettel olyanformán, mint a Szentiványi Álmat, melynek eddigi előadásai mindig nagy sikerrel jártak. A tervbe vett darabok elseje: Shakespeare «Velencei kalmár»-ja, mely január hóban, a második pedig Moliere: «Impromptu de Versailles» című darabja, mely tavasszal kerülne előadásra zenés kísérettel. A zenei anyag összegyűjtésével és feldolgozásával *Kern Aurél* bízza meg az igazgatóság s a kiváló muzsikus már el is utazott Velenczébe, hogy ott a Velencei kalmár zenéjéhez szükséges eredeti dallamokat összegyűjtse.

Új Mányoki kép. *Mányoki Ádám*nak, a XVIII. századbeli hírneves magyar arcképfestőnek, Rákóczi Ferencz udvari piktorának egy eddig ismeretlen új művét fedezte

fel legközelebb *Nyári Sándor dr.*, az Országos Képtár őre. *Nyári Münchenben* járván, az ottani bajor titkos állami levéltárban akad rá a képre, melyen alapos vizsgálat után Mányoki sajátkezű névrészt talált meg. Az eddig ismeretlen szerző tehát kétségtelven a jeles magyar mester, akinek elsősorva levő művei mindezekig csak igen kis számban ismeretesek. Érdekesnek tartjuk ez alkalommal megemlíteni, hogy *Mányoki Ádám* a Felvidéken a Sáros-megyei Szokolony született 1673-ban. Korán Rákóczi udvarába került s a művészetet is lelkesen pártoló fejedelem Hollandiába küldte, ahol Mányoki tehetsége a kitűnő holland mesterek hatása alatt fejlődött és izmosodott. Hazatérve Rákóczi udvari festője lett évi 900 rhénes forint díjazással, ami akkoriban igen tekintélyes összeg volt, legalább is ötszörös értéke a mai kilencszáz forintnak. A kurucz világ alkonya és Rákóczi kibújdosása után Mányoki Drezdába ment, ahol szintén udvari festő lett és sok kitüntetésben részesült. Ott is halt meg, mások szerint Varsóban, 1740 körül. Karakterisztikus dús színű arcképei európai hírvé tettek nevét. Valószínűleg drezdai tartózkodásának terméke ez a most felfedezett kép is.

A kolozsvári színház-avatás. A kolozsvári új Nemzeti Színházat szeptember 8-án avatják fel a kormány hivatalos képviselője mellett, a művészeti, tudományos és kulturális körök részvételével. A magyar művészetnek és irodalomnak nagy ünnepe ez a színház-avatás, amely azt jelenti, hogy a magyar irodalom ime tud decentralizálódni, hogy tehát irodalmi és művészeti erői már meg sokasodtak annyira, hogy a budapesti Nemzeti Színház hivatásához mért színháza lehet a vidéken is. Különböző városokhoz avatását múltja, hagyományai egyenesen predestinálják arra, hogy a Nemzeti Színház hagyományait benne ápolják. A magyar irodalmi életnek új lendületet gyakran épen Kolozsvár adott, a magyar színészet onnan indult el hódító útra s *Katona József* Bánk bánja is ott látta meg először a világot jelentő deszkákat. Kolozsvár város ünnepében tehát szívfel-lelékkel mi is résztvünk. Az ünnep alkalmából a kolozsvári sajtó értékes albumot adott, abból iktatjuk ide *Pakots József*nek, lapunk belső munkatársának a következő poétikus emléksorait:

*Kínese Kolozsvár, édes városom,
Büszkén köszönt egy bolyongó fiad.
Diadalmas, új templomod előtt
Elingatja szívem az dühlet . . .*

*A szent szavak, amiket valaha
Visszhangozni fognak ez új falak,
Menyődörögnek diadalmasan
Az én hazdmban, a bércek alatt . . .*

Ör.



Csernekhegy legendája.

Írta: *Molnár S. Emil.*

Koriatovics Tódor, Podolia fejedelme a XIV-ik század első felében több ezer emberrel jött át Magyarországra, hogy itt letelepedjen. A király igen szívesen fogadta a jövevényeket s vezérüknek nagykiterjedésű birtokot is adományozott, hogy abból népével megélhessen. Őt nevezte ki Beregmegye főispánjának és a munkácsi vár urának is. Koriatovics herceg igen szenvedélyes vadász volt s mint a vidék legelső s leggazdagabb embere, többször tartott hajtóvadászatot birtokán, melyen számos előkelő vendég vett részt. Történt egyszer, hogy a herceget elfogta a vadászat után való vágy, egymaga lovára ült s Munkáctól mintegy negyed mértföldre, a Latorcza jobb partján elterülő gyönyörű szép hegyre lovagolt fel, melyet most Csernekhegynek neveznek s melyen a történelem tanúsága szerint Álmos vezér ütött sátrát, mikor őseink a vereczkei szoroson átkelve, Munkácsra letelepedtek. Sokáig leselekedett itt a herceg valami kövér zsákmányra, de bizony hiába, mert semmiféle vad sem mutatkozott. Már-már azt hitte, hogy üres kézzel fog hazatérni, midőn hirtelen egy gyönyörű szép szarvas iramodott feléje. Léleketét visszafojtva, várta a kecsegtető zsákmányt, mely öntudatlanul ment neki fegyverének. Midőn a szarvas

Budavár fölszabadítása.

E héten mult kétszázhusz esztendeje Budavára felszabadításának, 1686 szeptember 2-án a török félhold lekerült Budavára bástyafokáról, hogy visszatérjen helyébe a kereszt.

Budavára fölszabadítása európai esemény volt, a mely felé feszülten fordult az egész keresztény civilizált világ figyelme. Nagy erkölcsi javak, fontos műveltségi érdekek forogtak kockán. A török hatalom, a mely a tizenhatodik és tizenhetedik században érte el tetőpontját, hevesen ostromolta a keresztény világot.

A keresztény civilizáció végvára, Magyarország, török hódoltság alá kerülve, az egész nyugat aggódva nézte a török félhold terjeszkedését. Így magyarázható meg, hogy Budavára visszafoglalásánál annyian segítettek nekünk, a kiket pedig az ördög sem szeretett.

A hazájuk fővárosának visszavívásáért küzdő magyarok és nálok jelentékenyül kisebb számu horvátok után a legtöbb katonát a jelenlegi Poroszország uralkodója (akkor brandenburgi választófejedelem volt rangja) küldte segítségünkre. A protestáns brandenburgiak után sorakoztak számára névze: a spanyolok, lengyelek, olaszok, belgák; sőt kisebb francia csapat is küzdött a vár visszavívásáért. Az osztrák örökölt tartományok népessége akkor ugyan sokkal jelentékenyebb volt, mint Brandenburgé, de ennek ellenére Bécs jóval kevesebb katonát köldött, mint Berlin választófejedelem. A már erejében hanyatlott török, vitézül, halálmegevetéssel oltalmazta a várat. A mieink közül, mint alvezérek, nagyon kitűntek: Petneházy István, a ki előbb kurucz-kapitány (hajdú) volt és Örményesi Fiát Ferencz.

Erzsébet királyné emléke. Udvari jelentés szerint Bécsben e hó 10-én, hétfőn d. e. 11 órakor a megdicsőült Erzsébet királyné halálózási napjának emlékére gyászmise lesz a Hofburg-plébánia nagytemplomában. A katonai méltóságok ez alkalommal díszben jelennek meg szolgálati jelvény és gyászfátyol nélkül. A rendjelek nagykereszteinek szalagjai nem viselhetnek. A bejárat a Schweizerhofban van a nagykövetek lépcsőjén. Élőző nap esti 5 órakor vigiliák lesznek kíséret nélkül.

XIII. Leó temetése. XIII. Leó pápa holttestét október 1-én fogják nagy pompa kíséretében átszállítani a lateráni bazilikába, ahol utolsó kívánsága szerint örök nyugalomra fogják helyezni. A menetben Róma katolikus egyesületei, valamint a külföldi egyesületek képviselői fognak résztvenni; az eddigi bejelentések szerint a menet mintegy hat kilométernyi hosszú lesz. A sírbolt beszentelését Rampolla bibornok fogja végezni. Az olasz kormány felajánlotta, hogy az út mentén katonai sorfalat állíttat fel, de hogy a Vatikán elfogadta-e ezt a javaslatot, még nem került nyilvánosságra.

Emlék XI. Incze pápának. XI. Incze pápa születésének öt év múlva lesz a háromszázadik évfordulója s ugyanakkor lesz 225 esztendeje, hogy a magyarok Budavárát a törököktől visszafoglalták. A kettős évforduló szoros összefüggésben áll egymással, mert Fraknoi és Acscády történetírók szerint XI. Incze pápa volt a török elleni hadjáratoknak egyedüli megindítója és támogatója I. Lipót király akarata ellenére. Most hazafias mozgalom indult meg, hogy a győzelmes hadjárat emléke maradóan megörökíttessék XI. Incze pápa emlékével együtt. Az emléket a budai várban fogják fölállítani.

Templom nélkül Mi voltunk azok, kik felhívtuk a figyelmet *Ökörmező* község katolikus híveinek nagy lelki szükségletére. A község 3000 katolikus hívője templom nélkül áll. Eltekintve, hogy a lelki javak ápolása a legszebb emberi kötelesség, e vidéken fontos kulturális misszió is egy templom felépítése. Figyelmeztetésünk visszhangjának tetszik az a felhívás, melyet az illetékes körök

közel volt, a herceg elsütötte jól irányított fegyverét s a sebzett vad alig futott egy néhány méternyire, élettelenül terült el a földön. Koriatovics megelégedetten közeledett az elejtett zsákmány felé, de egyszerre csak figyelmes lett a háta mögött földre hullott száraz galyak recsegésére. Megállt s várta a történézőket. A galyak ropogása és recsegése mindig közelebb és közelebb hallatszott, míg végre teljesen kivethető volt annak okozója: egy óriási kígyó, melyet a nép sárkánynak tartott. Elképzeltető most, hogy mily nagy lehetett a herceg ijedelmé és meglepetése. Szemben találta magát egy ilyen szörnyeteggel ott, hol kivüle egy lélek sincs, ki segítségére lehetett volna. Még lándzsája és kedvencz lóva is távol volt tőle. A szörnyeteg, midőn észrevette a herceget, megállt s kimeredt szemekkel nézett rá, mint elejtendő zsákmányára. A herceg pedig félelem között gondolkozott, hogy mitévő legyen. Lőni nem merészelt, mert félt attól, hogy egy eltévesztett célzással önnönmagát fogja zsákmányul oda dobni a felbőszült kígyónak. Hátrálni akart, de a szörnyeteg is lépésről-lépésre kísérte mindaddig, míg lovához és lándzsájához ért. Ekkor egy mentőgondolata támadt. Szent Miklóshoz fordult imájában, hogy járjon közbe az Istennél, hogy szabadítaná meg ezen szörnyetegtől s fogadalmat tett, hogy ha megmenekül, akkor ezen a helyen templomot és monostort fog építtetni, hogy lelkiüdvéért az Isten hű szolgálói, a szerzetesek, imádkozzanak. Ezután lélekben miniegy megerősödvé s tesiben megedződvé, lándzsája után nyúlt s fölpatnva lovára, várta ellensége támadását. A kígyó megmozdult s egy ugrással ott temett, hogy zsákmányát lovastól együtt felfalja, azonban a heves vérű paripa patkói, nemkülönben a daliás lovas lándzsája tisztes távolban tartotta a szörnyetegt a kiszemelt zsákmánytól. Egy óráig tartott a hős küzdelem, míg végre egy sikerült dőféssel a szörnyeteg a földhöz volt szegezve. Ezután Koriatovics herceg leszállt lováról s csak ekkor vette észre, hogy kedvencz lóva prédaul esett, mert nemsokára az is szétterült a földön s nem is kelt fel többé. A herceg is kifáradva a heves küzdelemtől, leheverészt a földre, hogy kipihenje magát s nemsokára mély álomba merült. Ezalatt a várban igen aggodtak miatta övéi, mivel a rendes, megszokotti időben nem találták sehol, mikor a nép ügyes-bajos dolgaiat kellett volna elintéznie. A vár úrnője, szerencsétlenséget sejtve, az összes cselédeket a herceg fölkeresésére küldte, kik egy pár órai keresés után rábukkantak a küzdelem helyére s meglepődve szemlélték a földhöz szegzett szörnyetegét és a kidült kedvencz lovat. Meglepetésük azonban nemsokára örömmé vált, midőn észrevették, hogy nem messze e helytől, sértetlenül és mély álomba merülve hever szeretett uruk. A szolgák hangos beszédére a herceg fölébredt s hálát adva a jó Istennek, visszatért övéinek nagy örömére a városba s elintézte hivatalos ügyeit. Hanem fogadalmát sem feledte el, mert nemsokára már felépíttette a fogadalmi templomot és a monostort, hova Szent-Bazil-rendi szerzeteseket telepített 1360-ik évben s jelenleg is azok működnek e helyen Isten dicsőségére és a nép lelkiüdvének támogatására.

Ezen esemény annyira bevésődött a nép emlékezetébe, hogy még a művész sem hagyta figyelmen kívül, hanem ezt a jelenetet örökítette meg a jelenlegi monostor templomában látható ama képen is, mely a hajó baloldali lévő Szűz Mária oltárával szembenező széles kőoszlopon van. Ez a kép azt a mozzanatot ábrázolja, amint Koriatovics herceg lovon ülve, viaskodik a legendai szörnyeteggel.

«Életünket irányítsa Isten és önmagunk. Ha más forrásból való befolyás uralkodik életünkben, akkor tévutra kerülünk.»

«Az olyan ember nagy, aki nem más, mint amilyenek a természet alkotta és nem emlékeztet bennünket másokra.»

(R. W. Trine.)

most tettek közzé. A felhívás így hangzik: «Mármaros vármegye kiterjedt észak-nyugati felvidékén, melyen több mint 50 000 lélek s közte 3000 római katolikus hívő lakik, nincsen egy római katolikus templom sem, nincsen egy Istenháza sem, hol az ájtatos hívő magyar hítségnek látot hallgathatna. Ezen a mind vallási, mind nemzeti szempontból mélyen elszomorító állapotban akartak Ökörmező és vidéke római katolikus hívei segíteni, midőn egy római katolikus kápolnának Ökörmezőn való föllállítását határozták el. Bármily őszinte vallásos hévűből és nemzeti lelkesedésből származzék is ez a mozgalom, mégis tekintettel arra a nyomasztó anyagi körülményekre, melyek között az itteni nép él, kénytelenek vagyunk hítsorsosaink s általában minden jó magyar hazafi könyörületességéhez folyamodni, hogy adományaik által tegyék lehetővé ennek az Istennek tetsző czélnak a megvalósítását; adjanak módot nekünk arra, hogy az idegen ajkú, de magyar érzelmű rutén nép középette oly kápolnát állítsunk föl, mely a magyar kulturális faj hegemoniájának messze látható méltó jelképe legyen. Ökörmezőn, 1906. évi április hónapjában. Ifjabb Perényi Zsigmondné báróné, mint védőnök, Müller Károly apátplébános, mint díszelnök.» Adományt elfogad erre a czélra a Mármarosi Takarékpénztár ökörmezői fiókja.

Kossuth-ünnep Pécelen. Pécel közönsége hazafias ünnepet rendezett vasárnap Kossuth Lajos 104-ik születés napja alkalmából. Dél előtt tíz órakor ünnepi tisztelő volt az ev. ref. templomban, utána a piac térre vonult a közönség, a hol meghallgatta a daloskör énekét és az alkalmi beszédet. Délben bankett volt, délután népiünnep, este pedig hangverseny.

A lourdesi kegyhely bezárása. Párisban egy idő óta az a hír terjedt el, hogy a kormány bezáratni készül a lourdesi kegyhelyt. A hír valósággal fellázította Franciaország katolikusait. A katolikus újságok szentségtörésnek mondják a zárandókély bezárásának még a gondolatát is. A «Gaulois» munkatársa Mgr. Schoepfernek, a tarbesi püspöknek véleményét kérte az ügyről, aki a következőkben nyilatkozott: Nincs olyan törvény, amely a zárandókély bezárását, megszüntetését megengedné. Különben is az összes lourdesi építmények magántulajdon képeznek, mind a püspökség és a magántulajdon szentséget sértenék meg azok, akik hozzányúlnának a szent kapukhoz. Az államnak ez az intézkedése mély felháborodást keltene nemcsak a francia, de az egész földkerekség katolikusai között. Félt, hogy a most uralmon lévő istentelen szellem mégis talál módot arra, hogy a szentegyház elleni merényleteit ezzel az intézkedéssel is tettesse. Nos, ez csak rendőrerőszakkal, a törvények meghamisításával fog sikerülni. Így nyilatkozott a püspök s csakugyan igaz van abban, hogy a lourdesi kegyhely bezárása visszahatást keltene a világ összes katolikusainál. Ilyen mélyen belegázolni végre mégsem szabad az emberiség vallásos érületébe, még ha bármennyire is beletartozik az a modern doktrínák közé. Ami tiszteletreméltó van még ezen a világon, úgyis egyedül az emberi szív hite.

A levél-automaták. A kereskedelmiügyi miniszter rendelkezése a budapesti 4. sz. (Koronaherceg-utcai) és 6. sz. (Gyár-utcai) postahivataloknál ajánlott levelek fölvetelére föllított önműködő gépszekrényeket, a posta- és távirdaigazgatóság a használatnak újból átadta. Ez alkalomból a posta- és távirdaigazgatóság kéri a közönséget, hogy ezeket az önműködő gépszekrényeket ajánlott leveleink föladására az eddiginél fokozottabb mértékben vegye igénybe. Az önműködő gépszekrények után földadandó ajánlott levelek 10 fillér hujával kell bérmentesíteni s a díjazás megfizetésére szolgáló 10 filléres nikkelt pénzdarabot a földadással a gépszekrénybe kell dobni.

A legöregebb újságíró. A világ legöregebb újságírója Edouard Fétis, az «Indépendance belge» szerkesztője, aki 1812-ben született és ma 94 éves. 1836, tehát 70 év óta szerkeszti ugyanazt az újságot. Utána Philibert Audebrand párisi újságíró következik, aki ma 90 esztendő.

A Beregvármegyei Közművelődési Egyesület, mint értesülünk, f. hó 8-án Árdánházán tartotta meg XXII-ik rendes közgyűlését.

Drohoceky Gyula körösi püspök, mint levelezőnk írja, a mult heten titkára kíséretében néhány napi tartózkodásra Zágrábba utazott.

Melles Emil apát a budapesti görögkath. plébánia parochusa, ki egészségének helyreállítása végett hat heti szabadságát a *bikszádi* fürdőben töltötte — mint értesülünk, — teljesen jó egészségben tért vissza a fővárosba s e hó elsején már el is foglalta hivatalát.

Kiadó és lapfajtadonos: A „Magyar Görög Katolikusok Egyesülete”. — Pallas részvénytársaság nyomdája Budapesten.

Dr. Demjanovich Emil, lapunk főszerkesztője, stájerországi útjáról, hol nyári szabadságidejét töltötte, e hó 5-én hazaérkezett.

A Magyar görögkatolikusok Egyesületéről legközelebb részletes kimutatást fogunk közzétenni. Együttal jelezzük, hogy az ügyvivő igazgatóság f. hó 12-én választmányi ülést tart, melynek egyetlentárgya a gör. kath. főiskolai ifjúság segélyezésére vonatkozó ügyek megbeszélése lesz.

Templomszentelés Kozmán. Folyó hó másodikán lélekemelő ünnepre virradt Kozma község lakossága. E napon szentelte fel ugyanis *Firczák* Gyula püspök a kozmai görög katolikus hívők új templomát. Ez a fölszentelési ünnep szinte páratlan a maga nemében. Érdekességét és szokatlan fényét egyrészt az egyházi és világi méltóságoknak nagyszámban való megjelenése, de másrészt különösen az a körülmény adta meg, hogy a kicsi falu kebelében a hívők áldozatkészsége és az egyházmegye támogatása folytán rövid három esztendő lefolyása alatt két templomot tudtak építeni az Úr dicsőségére. A templomszentelési ünnepben, mint levelezőnk írja, jelentékeny számmal volt képviselve az ungvári káptalan. *Firczák* püspök kíséretében résztvettek *Jakovich* J. nagyprépost, *Papp* A. protonotárius titkár, *Miklósvy* Gy. zemléní főesperes. Harmincznál több volt a vidéki papok száma, akik díszes egyházi ornátusokkal nagymértékben emelték a fölszentelési ceremónia fényét. Jelen voltak még: a megye részéről az alispán, a törvényhatóságok képviselői, a kerületi főszolgabírák s a környékbeli intelligencia színe-java. E tarka, színes képnél azonban még ünnepélyesebb és imponzansabb volt a színes ünneplő ruhába öltözött ájtatoskodó hívek hullámzó tömege. Valóban ritka jelenség egy kicsiny falu hétköznapi munkás színeinek keretében egy ily nagyszabású ünnep ragyogó pompája. Derült, nap-sugaras időben, díszes bandérium fölvonulásával vette kezdetét az ünnep. A látványos menetet hóféhérbe öltözött viruló, fiatal lányok csapata és tengernyi néptömeg kísérte. Az egyházi és világi méltóságok élükön a főpásztorral két művésziesen díszített diadalpauvan át, ezrek sorfala közt, vonultak fel az ünnep színhelyére. A püspök először a római katolikus templomba tért, itt rövid imát mondott s innen kíséretével együtt az új gör. kath. templomba indult. Az ünneplő közönség elhelyezkedése után kezdetét vette a fölszentelés, amely a szokásos egyházi ceremóniák keretében ment végbe. A teljesen fölszerelt templom, belső és külső ornamentikájával igen kellemes benyomást tesz a szemlélőre. Minden részben a nemes egyszerség a túlzásnélküli ornamentika s az egészben a művészi harmónia jut kifejezésre. A stíluszerű templom építése körül hervadhatlan érdemeket szerzett *Simsa* Tivadár klubásai lelkes, aki alapos tudásával s művészi érzékével nagy segítségére volt a templom-építőknél. Az új templom teljes fölépítése és fölszerelése közel 40 000 koronába került. Az ünnepélyes fölszentelés után fényes lakoma volt, melyen számos felköszöntőt mondtak *Firczák* püspökre és *Simsa* lelkesre, erre a derék, nagytudású s magyar érzelmű egyházfőúrra, kinek oroszlanrészre van abban, hogy Kozma község gör. kath. lakossága ezentúl saját díszes kivétel templomában hallgathatja az Úr igéit.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

D. G. Ungvár. Ahhoz a bizonyos közérdekű dologhoz — alkalomadtán mi is hozzá fogunk szólni.

Z. I. Budapest. Az ígért felvidéki legendákat és mondákat szívesen vesszük.

H. B. Debreczen. A jelzett ünnepre lapunk főmunkatársa fog leutazni.

Cs. M. A küldött hírt köszönjük, de köszönjük különösen azt a meleg érdeklődést, melylyel lapunk iránt állandóan viselkedik.

D. M. Nemsokára sorát ejtjük.

A. B. Levelet ádatuk a színházi rovat vezetőjének.

Nem közölhetők: Őszi dal. — A fürdőben. — Szól a tárogató... — Elvesztett a boldogságom. — Zivatar. — Örökre... (Ezt eltejtük örökre!)

Tisztelettel kérjük azokat az előfizetőinket, akiknek előfizetése f. hó elsején lejárt, szíveskedjenek a lap akadálytalan küldése érdekében előfizetéseiket idejekorán megújítani.